

Det stigende antal ph.d.-studerende har i årevis vakt kritik for at uddanne langt flere forskere, end der er behov for på universiteterne. Foto: Sigrød Nygaard

Forskeruddannede får flere generalistkompetencer

Ph.d.-uddannelse har i stigende grad fokus på, at de unge forskere skal gøre karriere uden for universiteterne. De mange nye generalistkompetencer ph.d.-studerende skal have, risikerer at sænke forskningsniveauet. Det viser ny forskning i ph.d.-uddannelsens udvikling i USA og Europa

Af Lise Richter

Den globale videnskøkonomi har fået antallet af ph.d.-studerende til at stige støt de sidste 10-15 år i især den vestlige verden, men spørgsmålet er, hvad det øgede antal ph.d.-studerende betyder for uddannelsen af fremtidens forskere.

Det har rumænske Corina Balaban, der er uddannet fra Oxford Universitet, arbejdet på at finde ud af de sidste 2,5 år via sine ph.d.-studier på Aarhus Universitet. Hun har sammenlignet to flagskibe inden for ph.d.-uddannelse i EU og USA: Det europæiske ITN-program og det amerikanske IGERT-program, som er finansieret af henholdsvis EU-Kommissionen og det amerikanske National Science Foundation. De to programmer kan ifølge Corina Balaban ses som modeller for ph.d.-uddannelsen.

»Deres fælles træk er, at de fokuserer meget på at forberede de ph.d.-studerende på alle slags job, end de traditionelle ph.d.-uddannelser, som primært forberedte de studerende på

en forskerkarriere på universiteterne. De nye ph.d.er skal også kunne arbejde i private virksomheder, ngo'er og offentlige myndigheder, derfor skal de også lære en lang række andre kompetencer end bare forskning og undervisning som en del af uddannelsen,« siger Corina Balaban.

Karrierevejledning

Kommunikation, projektledelse, innovation og ledelse er bare nogle af de nye kompetencer, som både europæiske og amerikanske ph.d.-studerende skal mestre. Det stigende antal ph.d.-studerende har i årevis vakt kritik for at uddanne langt flere forskere, end der er behov for på universiteterne. Danske universiteter er da også begyndt at skære ned på antallet af ph.d.er, på grund af regeringens nedskæringer på forskning og uddannelse, men trenden i Europa og USA er snarere at give de ph.d.-studerende flere muligheder, forklarer Corina Balaban.

»Politikerne har investeret en masse i at hæve antallet af ph.d.-studerende ud fra ideen om, at vi i den globale videnskøkonomi konkurrerer på viden, så jo flere ph.d.-

studerende jo bedre. Det har skabt en kritik af overproduktion af ph.d.ere, som man kommer i møde ved at give de studerende nogle kompetencer, så de også er forberedt på en karriere uden for akademien,« forklarer Corina Balaban

Også herhjemme er de ph.d.-studerende mere bevidste om, at de fleste af dem skal gøre karriere andre steder end på universiteterne. Danske ph.d.-studerende kan, som Information skrev i sidste uge, i dag få karrierevejledning på f.eks. Aarhus Universitet. Kun en tredjedel af de danske ph.d.er får job på de videregående uddannelsesinstitutioner. En tredjedel bliver ansat andre steder i det offentlige og den sidste tredjedel havner i det private erhvervsliv.

Det øgede fokus på bredere kompetencer gør sammen med den generelle stigning i antallet af ph.d.er, at andre universitetsgrader risikerer at blive mindre værd.

Udover det ekstra sæt kompetencer, så er der stadig meget store forskelle mellem amerikanske og europæiske ph.d.-studerendes uddannelser.

Amerikanske ph.d.-studerende bruger meget længere tid på at få sig en forskeruddannelse til gengæld finansierer de den ofte selv sammen med stipendier og arbejde for universitetet. Europæiske ph.d.-studerende (især i Skandinavien) får mange steder løn og er oftest langt hurtigere færdige end deres amerikanske kolleger, forklarer Corina Balaban: »De europæiske og amerikanske ph.d.-programmer kan

ikke sammenlignes, fordi mange amerikanske ph.d.er bruger år på at undervise, tage kurser og være forskningsassistenter, før de går i gang med deres forskningsprojekt,« siger Corina Balaban, der dog ikke mener, at det gør nogen forskel for kvaliteten af ph.d.erne.

Belaster forskningen

Det øgede antal ph.d.-studerende globalt har skabt en debat om, hvorvidt der burde være nogle fælles retningslinjer for ph.d.-grader. Men ideen om en fælles international ph.d.-uddannelse har dog ikke den store gennemslagskraft, mener Corina Balaban.

»Alle har deres egen måde at gøre det på, så forskellene eksisterer ikke blot mellem europæiske og amerikanske universiteter, men også lokalt mellem universiteterne, selvom man på tværs af EU prøver at skabe nogle fælles retningslinjer,« siger Corina Balaban.

De mange ekstra kompetencer, der i disse år bliver lagt ind i forskeruddannelsen, så de ph.d.-studerende kan få job uden for universiteterne, giver imidlertid også en overbelastning på ph.d.-uddannelsen, fordi man samtidig har holdt fast på de traditionelle ideer om, at en ph.d. skal føre til et større selvstændigt forskningsprojekt.

»Der er så mange ideer om, hvad en ph.d. skal kunne, men alle de her nye kompetencer er ikke bare noget du kan gøre samtidig med, at du laver nybrud i forskningen, derfor er det mange steder svært for de ph.d.-studerende at balancere de tre år, som man har til en ph.d.-afhandling med et unikt indhold,« siger Corina Balaban.

Den udvikling gør sammen med det kortsigtede politiske fokus på, at forskning skal kunne betale sig, at grundforskningen har det svært.

»Den generelle trend er, at den kortsigtede forskning inden for tekniske og sundhedsvidenskabelige områder får mest støtte, mens den mere langsigtede grundforskning og den mere holistiske forståelse af, at forskningen også skal rumme de menneskelige og samfundsmæssige sider, mister midler, fordi forskningspolitikken er præget af utilmodighed og stram økonomi,« siger Corina Balaban.

De nye ph.d.'er skal også kunne arbejde i private virksomheder, NGO'er og offentlige myndigheder, derfor skal de også lære en lang række andre kompetencer end bare forskning og undervisning som en del af uddannelsen

Corina Balaban

Ph.d.-studerende, Aarhus Universitet

lila@information.dk